

Till kulturutskottet

Kulturutskottet har berett skatteutskottet tillfälle att yttra sig över skattefrågor i proposition 1998/99:114 Kulturarv – kulturmiljöer och kulturföremål jämte motioner. Utskottet får anföra följande.

Beskattnings vid tillskjutande av egendom till fideikommissaktiebolag

Gällande rätt

Enligt lagen (1963:583) om avveckling av fideikommiss (avvecklingslagen) kan regeringen medge en innehavare av ett fideikommiss att under vissa förutsättningar få överföra fideikommissegendom till ett aktiebolag. I lagen (1963:587) om inkomstbeskattning av fideikommissbo, m.m. finns regler för att underlätta bildandet av fideikommissaktiebolag. Skattepliktig realisationsvinst eller avdragsgill realisationsförlust anses inte uppkomma när en fideikommissfastighet överförs till ett aktiebolag genom tillskott i samband med aktieteckning. Detsamma gäller om bolaget avyttrar fastigheten eller om den som fått aktier i samband med avvecklingen av ett fideikommiss avyttrar sådana aktier.

Propositionen

I propositionen föreslås att undantaget från reavinstbeskattning vid tillskott av fideikommissfastighet utvidgas till att omfatta även överföring av samlingar som avses i 17 § avvecklingslagen, dvs. samlingar av möbler, tavlor, böcker eller andra föremål av särskilt kulturhistoriskt värde. Förslaget syftar till att förbättra förutsättningarna för att hålla ihop intressanta samlingar. Skatten vid en överlåtelse av sådana samlingar kan uppgå till betydande belopp, och det kan försvåra en överföring av hela samlingen till ett fideikommissaktiebolag. Avvecklingslagen tillåter i och för sig att staten löser in samlingar, men det är sällan lämpligt med inlösen dels för att det är dyrt för staten, dels för att en stor del av det kulturhistoriska värdet ofta ligger i att samlingen kan finnas kvar i sin miljö.

Däremot finns det enligt propositionen inte något bärande skäl för att behålla undantagen från reavinstbeskattning när ett fideikommissaktiebolag

avyttrar fastighet och när en aktieägare avyttrar aktier i bolaget. Skattefriheten vid sådana avyttringar slopas därför enligt förslaget.

De nya skattereglerna skall träda i kraft den 1 januari 2000 och tillämpas på överföringar och avyttringar som sker efter ikraftträdandet. Övergångsreglerna har utformats så att värdestegringar på fastigheter som överförts före den 1 januari 2000 i princip inte skall beaktas vid tillämpningen av de nya reglerna för avyttringar av fastigheter och aktier i bolaget.

Motionen

I motion Kr37 yrkar Elisabeth Fleetwood m.fl. (m) att riksdagen skall uttala sig för att undantaget från reavinstbeskattning utvidgas så att även samlingar vid sidan av fideikommisssegendomen kan överlåtas till bolaget utan reavinstbeskattning (yrkande 9).

Motionärerna yrkar vidare att förslaget om att slopa undantagen från reavinstbeskattning på fideikommissaktiebolagets avyttringar och på avyttringar av aktier i bolaget skall avslås (yrkande 10). Motionärerna anser att befrielsen från reavinstbeskattning är ett mycket viktigt incitament för bildande av fideikommissaktiebolag och hänvisar även till att avyttringar av fideikommisssegendom kräver särskilt tillstånd. Enligt motionen bör gällande undantagsregler vid bolagets avyttringar och för avyttring av aktier finnas kvar och utvidgas till att omfatta samlingar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att ett undantag från reavinstbeskattning vid överföring av samlingar som avses i 17 § avvecklingslagen är motiverat för att motverka att kulturhistoriskt intressanta samlingar skingras eller flyttas. Följaktligen tillstyrker utskottet propositionen i denna del.

Utskottet delar regeringens bedömning att det saknas tillräckligt starka skäl för att behålla skattefriheten vid bolagets avyttringar och när den som fått aktier i samband med avvecklingen avyttrar dessa. Med anledning av vad som anförts i motionen om minskade incitament att bilda fideikommissaktiebolag vill utskottet framhålla att propositionen innebär att anskaffningsvärdet på aktierna i fideikommissaktiebolaget skall motsvara marknadsvärdet på den tillskjutna egendomen vid tidpunkten för överföringen till bolaget. Anskaffningsvärdet på aktierna skulle bli lägre och den latent reavinsten i motsvarande mån högre om vanliga regler skulle tillämpas. Den förmånligare utformningen har valts för att så långt som möjligt tillgodose samma syfte som nämns i motionen, dvs. att undvika att skattereglerna minskar viljan att föra över fideikommisssegendom till bolag. Utskottet anser att den i propositionen föreslagna lösningen bör vara tillräcklig för att uppnå detta syfte och avstyrker därför motionärernas förslag om fortsatt fullständig skattefrihet. Utskottet anser heller inte att undantaget från reavinstbeskattning vid överföring av samlingar till fideikommissaktiebolaget bör omfatta andra samlingar än sådana som ingår i fideikommisssegendomen och omfattas av avvecklingslagen. Utskottet tillstyrker alltså propositionen i denna del och avstyrker motion Kr37 yrkandena 9 och 10.

Utskottet vill erinra om att de särskilda skattereglerna för fideikommiss anpassas till den nya inkomstskattelagens terminologi genom det förslag till en inkomstskattelag som riksdagen behandlar senare i höst (prop. 1999/2000:2). Dessa justeringar skall träda i kraft den 1 januari 2000 och tillämpas fr.o.m. 2002 års taxering. Av lagtekniska skäl bör ikraftträdandet av de ändringar som föreslås i proposition 1998/99:114 få träda i kraft vid en något tidigare tidpunkt än de ändringar som föranleds av den nya inkomstskattelagen. Med denna utgångspunkt skulle punkt 1 i de föreslagna övergångsbestämmelserna i lagförslaget i proposition 1998/99:114 kunna ges följande lydelse: ”1. Denna lag träder i kraft den 31 december 1999 och tillämpas på överföringar och avyttringar som sker den 1 januari 2000 eller senare.”

Utredning om arvsskatt

Bakgrund

Den s.k. Kulturarvsutredningen, som avslutade sitt arbete i september 1996, föreslog att anstånd skulle kunna medges – under högst tio år – med fastställande av arvs- och gåvoskatt som belöper på fast egendom som förklarats som byggnadsminne eller är av beskaffenhet att kunna bli byggnadsminne. Kulturhistoriskt motiverade överkostnader vid reparation och underhåll skulle kunna avräknas som betalning av skatten. Vidare ville utredningen att arvsskatt skulle kunna efterges när fideikommissegendom i samband med avvecklingen avstås till en bevarandestiftelse. Realisationsvinst skulle inte uppkomma när en fideikommissfastighet överläts till en sådan stiftelse.

I propositionen har inte lagts fram något förslag i frågan.

Motionen

I motion Kr37 yrkande 12 av Elisabeth Fleetwood m.fl. (m) föreslås att riksdagen uttalar sig för att arvsskattereglerna skall utredas från kulturmiljösynpunkt. Enligt motionärerna behöver frågan belysas ytterligare. Då skulle man enligt motionen också kunna utvärdera effekten av att regeringen enligt arvs- och gåvoskattelagen har möjlighet att besluta om befrielse eller nedsättning av arvsskatt i vissa fall med hänsyn till egendomens historiska, vetenskapliga eller konstnärliga värde.

Utskottets ställningstagande

Regeringen har i propositionen gjort bedömningen att utredningens förslag om anstånd med arvsskatt skulle få mycket begränsad effekt, eftersom kulturhistoriskt värdefulla byggnader normalt är åsatta ett relativt lågt värde. Vidare avser förslaget en relativt stor och heterogen grupp. I den ingår allt från hyreshus i storstäder till herrgårdar. Problemen vid ett generationsskifte är som regel helt olika i dessa fall. Hotbilderna från kulturmiljösynpunkt skiljer sig också starkt.

Utskottet delar bedömningen i propositionen och vill samtidigt nämna att frågor om arvs- och gåvoskattens framtida utformning bereds i Regeringskansliet. Utskottet anser att det inte finns anledning för riksdagen att göra ett uttalande om en särskild utredning av arvsskattereglerna från kulturmiljösynpunkt. Utskottet avstyrker följaktligen motionsyrkandet.

Överföring av fideikommisssegendom till stiftelse

Bakgrund

Regeringen har i några fall genom permutationsbeslut tillåtit att fideikommisssegendom överlåtits till en stiftelse. Kulturarvsutredningen (SOU 1995:128) har föreslagit att det i avvecklingslagen skall införas särskilda bestämmelser som öppnar möjligheten för en fideikommissinnehavare att med tillstånd få bilda en stiftelse med ändamål att bevara egendom av allmänt intresse. Kulturarvsutredningen har därvid nämnt att en överföring till en stiftelse kan aktualisera en dispens från beskattningen enligt regler som tidigare har föreslagits av 1995 års Stiftelse- och föreningsskattekommitté.

Något förslag med särskilda bestämmelser om stiftelsebildning har inte lagts fram i propositionen.

Motionerna

I motionerna Kr37 yrkande 8 av Elisabeth Fleetwood m.fl. (m) och Kr39 yrkande 7 av Inger Davidson m.fl. (kd) föreslås att det skall vara möjligt att överföra fideikommiss till stiftelse.

Utskottets ställningstagande

I propositionen har gjorts bedömningen att en stiftelse mycket skulle likna ett fideikommiss i fråga om verkningar och ändamål. Att tillåta stiftelsebildning skulle enligt propositionen innebära ett väsentligt avsteg från avvecklingslagens huvudsakliga syfte, nämligen att återföra egendomen till vanlig succession. Utskottet gör inte någon annan bedömning i frågan om stiftelsebildning än den som regeringen har gjort och avstyrker motionsyrkandena. Utskottet vill i sammanhanget nämna att Stiftelse- och föreningsskattekommitténs slutbetänkande Översyn av skattereglerna för stiftelser och ideella föreningar (SOU 1995:63) för närvarande bereds i Regeringskansliet.

Stockholm den 19 oktober 1999

På skatteutskottets vägnar

Arne Kjörnsberg

I beslutet har deltagit: Arne Kjörnsberg (s), Carl Fredrik Graf (m), Lisbeth Staaf-Igelström (s), Per Rosengren (v), Holger Gustafsson (kd), Carl-Erik Hedlund (m), Per Erik Granström (s), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Ulla Wester (s), Lena Sandlin (s), Marie Engström (v), Rolf Kenneryd (c), Johan Pehrson (fp), Margareta Cederfelt (m), Per-Olof Svensson (s) och Désirée Pethrus Engström (kd).

Avvikande meningar

1. Beskattning vid tillskjutande av egendom till fideikommissaktiebolag

Carl Fredrik Graf, Carl-Erik Hedlund, Marietta de Pourbaix-Lundin och Margareta Cederfelt (alla m) anför:

På fideikommissegendomar finns ofta samlingar vid sidan av fideikommiss-egendomen som utgör viktiga delar av den skyddsvärda kulturmiljön. En möjlighet att avyttra sådana samlingar till ett fideikommissaktiebolag utan reavinstskatt skulle väsentligt öka möjligheten att bevara dem för framtiden. Vi tillstyrker förslaget i motion Kr37 yrkande 9 om ett tillkännagivande till regeringen om en sådan utvidgning av skattefriheten.

2. Utredning om arvsskatt

Carl Fredrik Graf (m), Holger Gustafsson (kd), Carl-Erik Hedlund (m), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Margareta Cederfelt (m) och Désirée Pethrus Engström (kd) anför:

Regeringen föreslår i propositionen att Kulturarvsutredningens förslag om anstånd med arvsskatt inte bör genomföras. Skälen för denna bedömning är enligt vår uppfattning så knapphändiga att frågan behöver belysas ytterligare. Vi anser att en vidare utredning om arvsskattereglerna från kulturmiljösynpunkt bör ske. Då skulle man också kunna utvärdera effekten av att regeringen har möjlighet att besluta om befrielse eller nedsättning av arvsskatt i vissa fall med hänsyn till egendomens historiska, vetenskapliga eller konstnärliga värde. Vi tillstyrker följaktligen ett tillkännagivande till regeringen i enlighet med motion Kr37 yrkande 12.

3. Överföring av fideikommissegendom till stiftelse

Carl Fredrik Graf, Carl-Erik Hedlund, Marietta de Pourbaix-Lundin och Margareta Cederfelt (alla m) anför:

Det förekommer att regeringen genom permutationsbeslut tillåter att fideikommissegendom överläts till en stiftelse. Enligt vår mening bör en generell regel som möjliggör stiftelsebildning tas in i avvecklingslagen. Vi förutsätter att regeringen återkommer till riksdagen med ett förslag som också löser de skattefrågor som aktualiseras i detta sammanhang. Vi tillstyrker motionerna Kr37 yrkande 8 och Kr39 yrkande 7 om ett tillkännagivande till regeringen i fråga om stiftelsebildning.